

GABRIEL GALMÉS

VULL UNA ESTÀTUA
EQÜESTRE

CRÒNIQUES DE 1990 A 2001

PRÒLEG I SELECCIÓ
DE DAVID CASTILLO

BARCELONA 2011

QUADERNS CREMA

Publicat per
QUADERNS CREMA

Muntaner, 462 - 08006 Barcelona
Tel. 934 144 906 - Fax 934 147 107
correu@quadernscrema.com
www.quadernscrema.com

© 2011 by Hereus de Gabriel Galmés
© d'aquesta edició, 2011 by Quaderns Crema, S.A.U.

Drets exclusius d'edició:
Quaderns Crema, S.A.U.

ISBN: 978-84-7727-515-2
DIPÒSIT LEGAL: B. 32 041-2011

AIGUADEVIDRE *Gràfica*
QUADERNS CREMA *Composició*
ROMANYÀ-VALLS *Impressió i rellegat*

PRIMERA EDICIÓ *setembre de 2011*

Sota les sancions establertes per les lleis,
queden rigorosament prohibides, sense l'autorització
per escrit dels titulars del copyright, la reproducció total o
parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment mecànic
o electrònic, actual o futur—inclouent-hi les fotocòpies i la difusió
a través d'Internet—, i la distribució d'exemplars d'aquesta
edició mitjançant lloguer o préstec públics.

PRESENTACIÓ I SÚPLICA

per DAVID CASTILLO

Deu anys després de la seva mort, crec que caldria començar a pensar a col·locar una estàtua eqüestre a Gabriel Galmés. No sé si les autoritats populars el premiaran finalment, tot i que s'ho mereixeria, perquè durant els quinze anys de la seva obra periodística i narrativa els va utilitzar com a personatges, engrandint-los i projectant-los a la història. Caldria que deixessin de banda les seves dinàmiques d'ocupació hotelera, paella i autopistes i des del Parlament de Ses Illes iniciessin el tràmit per encarregar estàtues eqüestres per tota l'illa, amb la més gran a Manacor, si pot ser a la plaça de Sa Bassa, centre neuràlgic del galmerisme.

Dit això, si continuen la lectura a través d'aquests articles contes—autobiogràfics i realistament satírics—descobriran a què em refereixo quan parlo de l'estàtua eqüestre. També ens podríem adaptar a les circumstàncies del temps de crisi i aprofitar algunes d'aquelles estàtues perdudes pels magatzems municipals i substituir el genet per una recreació del Biel a la batalla de Borodino—bàndol rus tzarista—o a qualsevol guerra del XIX amb l'exèrcit perdedor, un carlí qualsevol o un húsar. També podria ser un picador de toros, ara que la funció està tan ben vista. Bé, són algunes de les idees que us trobareu a continuació, més enllà d'aquest preàmbul per al meu estimat amic, germà.

Aquesta recopilació d'articles que teniu entre les mans no és una recopilació d'articles, no! Són algunes de les mostres del Galmés més espontani i viu. El depurat novel·lista que va triomfar a Quaderns Crema durant la segona meitat de la dècada de 1980 i la de 1990 va tenir un àlter ego en l'escriptor entremaliat—o directament gamberro—que va irrompre a l'abúlica premsa de l'època per demostrar que hi ha una

altra manera de captar la realitat, on l'humor, la ironia i el sarcasme no tenien per què ser sinònims de mala educació o vilesa. Gabriel Galmés era un *gentleman*, un còmic i alhora un home bo, que desplejava la seva visió i la pietat en les caricatures que dibuixava, immensos plans americans on els peperos es creuaven amb rancis intel·lectuals, els animals de companyia compartien espai amb sèries de televisió o elements de la cultura popular, acompanyats habitualment de la bossa de quelitas.

Galmés optava per dues possibilitats: riure o somriure. La seva dona, Lina Forteza, em va explicar que la redacció d'aquests apunts al natural sovint li provocava riallades. Suposo que són les mateixes que no podem evitar els seus lectors, alguns dels quals vam tenir la sort de conèixer-lo, compartir copes amb ell en nits de gintònics mentre divagàvem sobre Nabokov, Poe o simplement sobre les cuixes d'alguna noia instal·lada sobre el tamboret de la barra més pròxima.

En perspectiva, crec que és just afirmar que Galmés va ser el millor novel·lista de la nostra generació. Alguns no ho tindran clar, però a França o a Anglaterra ja seria un valor a l'alçada de David Lodge o Julian Barnes. Galmés era el tio que, després d'extirpar-li un ronyó en una de les fases de la malaltia que se'l va endur, podia comentar que mai no li havia costat tan poc aprimar-se. O, sent ja un habitual dels hospitals, es reia d'ell mateix escrivint que no entenia per què la gent que esperava no l'anava a veure i, en canvi, hi anaven personatges que mai no havia vist. Era únic. Una nit, comentant l'escàs ressò que tenien els nostres llibres i la poca sensibilitat dels crítics, em va confessar que s'hauria d'haver especialitzat en novel·la històrica («Jo el que vull fer és una novel·la històrica i forrar-me») i així hauria abandonat l'ensenyament. En realitat, però, és el que va fer. I a *El rei de la casa*, *Una cara manllevada*, *La vida perdurable* i *El rei de la selva* va deixar constància d'una època amb més precisió que els historiadors i els filòsofs, embrancats en disquisicions so-

bre la postmodernitat i altres bajanades. Qui vulgui saber quina va ser la classe de coses que es feien cap a finals del segle xx haurà de visitar les novel·les del meu enyorat amic. Qui vulgui un retrat caricaturesc dels que van destruir el país per la seva cobdícia, també el podrà trobar en aquestes novel·les i articles, descrits com els ludòpates, assassins i lladres de Dostoievski, però amb sentit de l'humor i tendresa.

Com a les pel·lícules de Berlanga o a les novel·les satíriques britàniques, l'obra de Galmés combina els moments histriònics i iconoclastes amb descripcions esbojarradament poètiques. De tan descriptiu, sovint es transforma en l'àngel que vam conèixer i disfrutar, l'home que va utilitzar la conya com a ideologia sense perdre-hi l'honradesa i la independència. No li calia donar lliçons morals, amb les estètiques ja en tenia prou.

La tria per fer aquest volum, encarregat per Jaume Vallcorba, no ha estat fàcil. L'obra en premsa de Gabriel Galmés seria aproximadament d'unes dues mil pàgines. El nostre home va treballar pel *Diario de Mallorca*, *Avui*, *El País*, *Diari de Barcelona* i singularment en el *7Setmanari*, on va desplegar la seva creativitat més desinhibida i vidriòlica. Després d'una primera selecció de més de mil pàgines vam optar per limitar-la a un volum digerible. Si necessiten més Galmés, podem afegir-ne més en nous volums. De tot el material que la Lina va rescatar—alguns articles s'han perdut inexplicablement per causes alienes a la nostra voluntat—, la tria ha deixat part del material de *Diari de Barcelona*, *Avui* i *El País*, amb el gruix principal provinent del *7Setmanari*.

Ordenats per ordre cronològic, els articles són una mostra de l'última dècada del segle xx, particularment de l'àmbit mallorquí, però que és perfectament extrapolable a qualsevol poble de la Península o del món: corrupció i arbitriaritats municipals, ridiculeses d'una societat malalta, vanitats egotistes i tot un catàleg de bogeries quotidianes, que sovint ens situen ben a prop de la premsa rosa. Aquí apareixen els

casaments de les infantes, el de Rociíto i el de Lara Dibil-dos amb un jugador del Joventut. Ara pràcticament totes ja s'han divorciat, però continuen arribant a Mallorca voluntàries idèntiques a les esmentades. També hi ha una descripció de polítics del PP, molts d'ells encara en actiu. Ana García Obregón té un bon grapat d'entrades com a musa predilecta. Quan passin els anys, a tots plegats ningú no els recordarà, però aquí hi són retratats amb lent d'augment. La memòria col·lectiva tampoc evocarà la cobdícia immobiliària i especulativa que van bastir polítics, i empresaris poc sostenibles, per dir-ho amb un dels mots que a ells tant els agraden en aquesta època de wonderbra. Ningú recordarà tota aquesta plèiade d'ànimes altruistes, de la mateixa manera que els lectors de Proust no poden pensar que els seus personatges eren reals. Els del Biel han passat pel sedàs de l'humor negre o blanc, immortalitzats com les menines o els bufons de Velázquez. Per aquests motius—i ara que poden—, bé farien si col·loquessin una estàtua eqüestre del nostre home, i si pogués ser, reitero, que fos a la manacorina plaça de Sa Bassa. Seria la compensació a un escriptor irrepètible, que no podem oblidar perquè encara ara quan el recordo em fa riure i pensar. Pocs escriptors han estat capaços d'oferir unes caricatures d'aquesta qualitat, amb el pebre i la sal ben dosificats.

Si volen tenir una lectura per obrir els pulmons i respirar, no s'ho perdin. Si els agrada, els pregaríem que enviessin una carta o un burofax al Parlament balear i a l'ajuntament de Manacor sobre el tema de l'estàtua. Què menys, punyeta!!! Seria el nostre Cid particular.

D. C.

FACI-S'HO MIRAR

Fa alguns anys, la cosa aquella obsessiva de passar era un concepte marginal que rebutjaven les persones respectables. Els partits polítics d'esquerra radical s'esqueixaven les americanes comprades als Encants quan constataven que els sectors massius de la joventut i la classe treballadora estaven més preocupats per comprar-se videos i lligar a les discoteques que per fer la inevitable revolució.

Actualment, em sembla que els únics que fan servir això del passar són els locutors de televisió quan parlen dels joves i pretenen patèticament imitar-ne el llenguatge, l'Església catòlica davant la manca de vocacions i les organitzacions dels cadells del PP. Al meu poble—Manacor, Mallorca, Spain—ressusciten cada any les NN GG del PP queixant-se de la poca consciència política dels nanos.

Fa uns quinze anys, m'arrossegaren a una reunió mig clandestina per organitzar les joventuts del PCE a Manacor. Vaig tenir un llampec de lucidesa i vaig interpretar els arguments d'aquells espantaocells benintencionadíssims com l'expressió de l'efectivitat dels alligonaments dels seus majors. Com que els alligonaments dels meus majors em feien molta de ràbia, vaig decidir que amb un que comandàs ja n'hi havia prou. De manera que vaig abandonar el reservat d'aquell bar on ens havien citat, sense comprometre'm a res. Ara, quan llegesc a la premsa els papers de les esmentades NN GG del PP, torn nostàlgic. I agraeisc aquell rampell de bon sentit.

Els xiquets de les NN GG deuen haver llegit a algun lloc que el que es fa és proposar *«la libertad, connatural al ser humano, dando posibilidades reales y verdaderas para que la juventud crezca en todas las dimensiones de la vida, rechazando formas totalizadoras y uniformes que despersonalizan al*

individuo, que destruyen a la sociedad». ¿Qui pretenen convèncer? Tot això és més vell que el pastar, i s'ha vist que tots aquests grans arguments no signifiquen res concret. I són els mateixos que usen des dels neòfits de l'Opus que pul·lulaven per les facultats quan jo estudiava, fins als boy scouts, els moviments d'esquerra extraparlamentària, els programes religiosos de televisió, els tronats de CEDADE i un amic meu que encara em vol fer apuntar a part o banda per treure'm de sobre una hipotètica mala consciència.

Si l'únic que volem és que ens deixin tranquils, home.

Diari de Barcelona

2-XII-1990

«EGGS UND ESCARGOTS»

Un dels motius de rialles més freqüents que es donen per aquí és rememorar anècdotes d'aquestes que ens ocorren o que ens conten a causa del nostre ús habitual del castellà. Moltes vegades, se'ns escapen traduccions literals d'expressions intraduïbles que sonen, veritablement, ben estranyes. És el cas del senyor petit i eixerit de Santa Coloma que cantava La Trinca ja fa un caramull d'anys. O el d'aquell fondista del meu poble que, per tranquil·litzar un viatjant de comerç preocupat per perdre el primer tren de l'endemà, va dir-li allò tan sonat de «*Cuélguese tranquilo, que mañana yo ya le gritaré*». O aquestes mares cursis i poc avesades a les subtileses de la llengua de Cervantes que renyen els seus al·lots: «*Tú no me quieres creer, pero recibirás...*».

Vaig comprar, no fa gaire, una selecció de rondalles mallorquines traduïdes a l'anglès per un tal John Lynch-Cummins. En un notable esforç carregat de bones intencions, havia optat per abandonar a l'atzar la possibilitat que els seus lectors compreguessen què és tenir el cap com una olla de caragols, tallant per la dreuera: «*Her head was like a pot of snails*». O convertir una llagosta de terra (*grasshopper*) en una de les que menja na Tita per imitar el rei a Fornells de Menorca (*lobster*).

Molts d'altres exemples podrien esser igualment il·lustratius, i potser fóra interessant un dia treure'n una selecció. El que s'escapa de les dificultats òbvies que tenim els catalanoparlants per adequar amb exactitud alguns idiotismes és la institucionalització que se'n pot arribar a fer. Potser és perquè, últimament, el llenguatge oficial ha pres com a model una barreja postmoderna de les teories del duet Umbral-Ramoncín i de la prosa atrabiliària dels BOE, i el resultat és

aquesta permissibilitat arrauxada present. Fa una setmana sortia, en un assenyadíssim i conservador diari de Palma, una ressenya encapçalada per l'expressió «*buevos con caracoles*». L'anònim gasetiller trobava que certs plantejaments ecològics, destinats a preservar l'interior de l'illa, eren això: «*Mezclar buevos con caracoles*». El lector, confiat en la capacitat dels escriptors públics, encara deu cercar a la memòria dels anys d'estudiant algun text llegit on, en castellà, del Segle d'Or, sortís quelcom semblant. Debades, crec.

Ja no es sap què s'ha de pensar. L'articulista, malauradament anònim, havia aconseguit insultar la llengua que pretén exaltar amb el seu ús constant, justificar els qui escrivim amb la nostra a pesar dels seus atacs habituals i augmentar els motius de recel de certs sectors cap a la premsa. I, encara que ell no ho arribi a entendre mai, justificar el fondista que calmava el viatjant.

Diari de Barcelona
9-XII-1990